

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 280/03-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 12. februára 2004 v senáte zloženom z predsedu Eduarda Bárányu a zo sudcov Juraja Babjaka a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť V. K., Ch., zastúpeného advokátom Mgr. I. R., R., ktorou namieta porušenie svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky Okresným súdom v Revúcej v konaní vedenom pod sp. zn. 1 C 663/99, a takto

r o z h o d o l :

1. Právo V. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky Okresným súdom v Revúcej v konaní vedenom pod sp. zn. 1 C 663/99 porušené bolo.

2. Okresnému súdu v Revúcej p r i k a z u j e , aby v konaní sp. zn. 1 C 663/99 konal bez zbytočných prietáhov.

3. V. K. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie vo výške 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré j e Okresný súd v Revúcej p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd v Revúcej j e p o v i n n ý uhradiť trovy právneho zastúpenia advokátovi Mgr. I. R., R., vo výške 8 796 Sk (slovom osemtisíc sedemstodevät' desiatšesť slovenských korún) na účet právneho zástupcu do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti s'ťažnosti V. K. n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. decembra 2003 doručená s'ťažnosť V. K., Ch. (ďalej len „s'ťažovateľ“), zastúpeného advokátom Mgr. I. R., R., ktorou namieta porušenie svojho práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Okresným súdom v Revúcej v konaní vedenom pod sp. zn. 1 C 663/99.

Ústavný súd 17. decembra 2003 prijal s'ťažnosť s'ťažovateľa na ďalšie konanie uznesením sp. zn. III. ÚS 280 /03.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Preto ústavný súd využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, lebo vzhľadom na charakter veci, kde je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od ústneho pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti listom doručeným ústavnému súdu 5. februára 2004. Vo vyjadrení potvrdil pravdivosť skutočnosti, že vo veci sa na okresnom súde nekonalo bez prieskumov. Poukázal však na to, že k tejto situácii došlo z objektívnych príčin (odchod sudcu do dôchodku, vysoký nápad vecí, málo sudcov).

II.

Ústavný súd na základe sťažnosti sťažovateľa, vyjadrenia predsedu okresného súdu a hlavne spisu okresného súdu sp. zn. 1 C 663/99 zistil nasledovný priebeh a stav konania:

Sťažovateľ podal 7. septembra 1999 okresnému súdu žalobu, ktorou sa domáhal, aby jeho bývalý zamestnávateľ Slovenské magnezitové závody, a. s., Jelšava (ďalej len „žalovaný“) bol zaviazaný uhradiť mu rozdiel na mzde vzniknutej následkom choroby z povolania. Žaloba bola na okresnom súde zaregistrovaná pod sp. zn. 1 C 663/99.

Postup okresného súdu v predmetnom konaní v období od 7. septembra 1999, keď bola podaná žaloba, do 5. decembra 2000, počas ktorého okresný súd vo veci zabezpečoval listinné dôkazy od účastníkov konania (mzdové listy, výkazy doplácania do priemernej mzdy), pribral do konania vedľajšieho účastníka na strane žalovaného Slovenskú poisťovňu, a. s., odštepny závod Košice (ďalej len „vedľajší účastník“), pojednával (25. apríla 2000, 5. decembra 2000), plynulo smeroval k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa (rozhodnutiu vo veci).

Rozsudkom z 5. decembra 2000 okresný súd žalobu žalobcu zamietol. Na základe odvolania sťažovateľa z 3. januára 2001 Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len krajský súd“) rozsudkom sp. zn. 17 Co 848/01 po pojednávaní konanom 30. mája 2001 rozsudok okresného súdu v celom rozsahu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Rozsudok odvolacieho súdu bol okresnému súdu doručený 13. augusta 2001.

Od 13. augusta 2001 do 7. januára 2004 bol okresný súd vo veci úplne nečinný.

Až 7. januára 2004 okresný súd začal opäť vo veci konať, keď vyzval Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Revúcej a žalovaného na oznámenie a preukázanie skutočností potrebných pre súdne konanie. Obaja vyzvaní predložili súdu požadované písomnosti 22. januára 2004 a 26. januára 2004, ktoré sú ostatným listinným dôkazom zaevidovaným v predmetnom spise.

Sťažovateľ 7. marca 2002 písomne urgoval na okresnom súde urýchlenie konania vo veci sp. zn. 1 C 663/99 a 6. novembra 2003 podal predsedovi okresného súdu sťažnosť na prieťahy v uvedenom konaní. Argumentoval pritom aj zlým a zhoršujúcim sa zdravotným stavom v spojení s neprenosným charakterom nároku, ktorý uplatňuje v konaní vedenom pod sp. zn. 1 C 663/99. Tieto dôvodné urgencyie kvalifikoval ústavný súd ako právny prostriedok, ktorého uplatnenie sa vyžaduje pred podaním návrhu na začatie konania pred ústavným súdom.

Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd deklaroval porušenie jeho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, aby mu priznal primerané finančné zadosťučinenie vo výške 100 000 Sk a aby okresnému súdu prikázal konať vo veci sp. zn. 1 C 663/99 bez zbytočných prieťahov.

III.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

Pri posudzovaní, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou

doterajšou judikatúrou zohľadnil tri základné kritéria, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu (napr. II. ÚS 813/00).

Postupujúc podľa týchto kritérií mal ústavný súd na zreteli aj povahu veci, pretože stav neistoty ohľadom rozhodovania o priznaní rozdielu na mzde vzniknutej následkom choroby z povolania sťažovateľa závažne ovplyvňuje zabezpečovanie jeho životných potrieb. Ústavný súd však nepovažoval vec za právne a fakticky zložitú, pre sudcu rozhodujúceho pracovnoprávne spory by stanovenie procesného postupu a zabezpečenie dôkazov nemalo predstavovať osobitný problém.

Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa v preskúmvanej veci na okresnom súde, ústavný súd nezistil žiadnu závažnú skutočnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priesťahom.

Tretím hodnotiacim kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťuje, či došlo k namietanému porušeniu označeného základného práva sťažovateľa, je správanie (postup) samotného súdu.

Obdobie úplnej nečinnosti okresného súdu v predmetnom konaní v rozsahu 29 mesiacov bez toho, aby existovala zákonná prekážka takéhoto jeho postupu, ústavný súd zistil od 13. augusta 2001, keď mu bolo doručené rozhodnutie odvolacieho súdu, do 7. januára 2004, keď opäť začal vo veci konať. Pri posudzovaní tohto obdobia ústavný súd zoberal do úvahy svoju predošlú judikatúru, v súlade s ktorou obdobie poznamenané nečinnosťou všeobecného súdu, keď jeho konaniu nebráni žiadna zákonná prekážka, ústavný súd posudzuje ako zbytočný priesťah v konaní (napr. II. ÚS 3/00).

Okresný súd sa v konaní, ktorého dĺžka presahuje 4 roky, dopustil zbytočných priesťahov trvajúcich dva a pol roka, ktoré zapríčinil svojou úplnou nečinnosťou. Nízky počet a preťaženosť sudcov nie je možné zohľadniť ako dôvod ospravedlňujúci voči

občanovi inak zbytočné prietahy v konaní o jeho veci. Námietka veľkého množstva nevybavených a nerozhodnutých vecí nemá povahu okolností, ktoré by vylučovali zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil (I. ÚS 19/2000, I. ÚS 50/2001), najmä pokiaľ ide o taký závažný predmet sporu, akým je bezpochyby nárok sťažovateľa následkom utrpanej choroby z povolania.

Vzhľadom na vyššie uvedené ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov postupom okresného súdu v predmetnom súdnom konaní, tak ako ho garantuje čl. 48 ods. 2 ústavy.

IV.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

V súlade s § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ústavný súd okresnému súdu prikázal, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 1 C 663/99 konal bez zbytočných prietahov. Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu. Tento účel možno dosiahnuť len právoplatným rozhodnutím.

V súvislosti s úpravou sťažnosti čl. 127 ods. 3 ústavy ustanovuje: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“.

Sťažovateľ žiada primerané finančné zadost'učinenie, a to vo výške 100 000 Sk. Poukázal na to, že je nevyliciteľne chorý a jeho zdravotný stav sa neustále zhoršuje, pričom potrebuje sústavnú opateru. Pritom vinou priet'ahov v konaní sa celá jeho rodina dostala do značných finančných ťažkostí.

Pri určovaní výšky primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v označenom súdnom konaní konal bez zbytočných priet'ahov, porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy však nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto právomoci ústavného súdu. V dôsledku toho bolo potrebné rozhodnúť aj o primeranom finančnom zadost'učinení. Vzhľadom na celkovú dobu konania okresného súdu, na rozsah zbytočných priet'ahov v jej rámci, berúc do úvahy povahu sporu a jeho vplyv na existenčné potreby sťažovateľa, možno sumu 30 000 Sk považovať za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde. Ústavný súd zobrať do úvahy najmä tú skutočnosť, že zbytočnými priet'ahmi v konaní sa časovo odsunula reálna súdna ochrana sťažovateľa vo veci, ktorá je schopná ovplyvniť ďalšie životné a sociálne podmienky jeho, ako aj jeho rodiny.

V.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiada, aby ústavný súd zaviazal okresný súd uhradiť trovy konania jeho právnomu zástupcovi. Právny zástupca sťažovateľa listom z 10. februára 2004 doručil ústavnému súdu vyčíslenie trov konania vo výške 9 068 Sk, a to za dva úkony právnej pomoci.

Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách požadovaných právny zástupcom sťažovateľa vychádzal z ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľ bol vo veci úspešný, a preto je potrebné rozhodnúť o úhrade trov konania okresným súdom.

Pri výške náhrady trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z ustanovenia § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“), ktoré upravuje výšku odmeny za zastupovanie pred ústavným súdom a podľa ktorého ak predmet sporu nie je oceneľný peniazmi, odmena za jeden úkon je jedna tretina výpočtového základu. Predmetom konania pred ústavným súdom je ochrana základných práv a slobôd, ktorá nie je oceneľná peniazmi.

Podľa § 1 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Právny zástupca sťažovateľa vykonal úkony právneho zastúpenia v prospech sťažovateľa v roku 2003. Podľa oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky za prvý polrok 2002 bola priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky 12 811 Sk.

Podľa takto určených kritérií je výška odmeny za úkony prevzatie a príprava veci a podanie vo veci samej 4 270 Sk za každý úkon podľa ustanovenia § 16 ods. 1 vyhlášky č. 163/2002 Z. z., t. j. spolu 8 540 Sk. Ústavný súd rozhodol aj o priznaní náhrady výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške jednej stotiny výpočtového základu podľa § 19 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z., t. j. dvakrát 128 Sk.

Z dôvodov vyššie uvedených vo zvyšnej časti požadovaným trovám právneho zastúpenia ústavný súd nevyhovel.

Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. februára 2004